

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Кузьмін Едуард Едуардович</i> ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «МІЖНАРОДНОГО ПОКАРАННЯ»	189
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ	191
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна, Рудецька Поліна Андріївна</i> ГЕНОЦИД ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	193
<i>Невара Лілія Михайлівна, Колесник Михайло Ігорович</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	195
<i>Невара Лілія Михайлівна, Красник Вікторія Михайлівна</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ	198
<i>Невара Лілія Михайлівна, Проніна Наталія Ігорівна</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	200
<i>Невара Лілія Михайлівна, Фесюн Ольга Костянтинівна</i> ПРАВО НА ПОСТМОРТАЛЬНУ РЕПРОДУКЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	203
<i>Федорова Тетяна Сергіївна, Дронов Владислав Юрійович</i> МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ	205
<i>Цибульська Ольга Юріївна</i> AROSTILLE VS СУД ЯК СПОСІБ ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	207
<i>Гребенюк Дмитро Олегович</i> ЗАКОНОДАВЧА СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ З ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ ОРГАНАМИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС	209
<i>Бурдюжа Олександр Миколайович</i> НАДАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС	211
<i>Галат Владислав Ігорович</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ В 21 СТОЛІТТІ	213
<i>Джевага-Третякова Світлана Юріївна</i> УМИСЕЛ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ	216
<i>Жакун Маргарита Юріївна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	218
<i>Левченко Ігор Сергійович</i> ПРАВО ВИБОРУ КРАЇНИ ПРИТУЛКУ ВСЕРЕДИНІ ЄС В СВІТЛІ НАПЛИВУ БІЖЕНЦІВ, ВИКЛИКАНОГО АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ.	221
<i>Луцан Алла Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВ ЖІНОК В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ.	223
<i>Марченко Дмитро Вікторович</i> СКЛАДНОЩІ ВИБОРУ ЗАСТОСОВАНОГО ПРАВА ТА ФОРМИ ДОГОВОРУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	225
<i>Редченко Ярослав Олександрович</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	227
<i>Самойлюк Дмитро Геннадійович</i> ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.	229
<i>Чернявський Марк Віталійович</i> ОЦІНКА ВПЛИВУ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ	230
СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Кормич Борис Анатолійович</i> ІНСТИТУТ АЕО ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС . . .	233
<i>Аверочкина Тетяна Володимирівна</i> ДОБРА, ЗАГАЛЬНА ТА ПРИЙНЯТНА МОРСЬКА ПРАКТИКА ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ.	235
<i>Федотов Олексій Павлович</i> УКРУПНЕННЯ МИТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ.	238

Волонтери допомагають відновлювати пошкоджену інфраструктуру, ремонтують вікна у будинках постраждалих. Значні зусилля спрямовані на підтримку системи охорони здоров'я – діють мобільні медичні бригади, які надають консультації, обстеження, безкоштовні ліки у віддалених регіонах з обмеженим доступом до медичних послуг. Волонтери інформують населення про профілактику захворювань.

Підсумовуючи, можна сказати, що Товариство Червоного Хреста України відіграє ключову роль у наданні всебічної гуманітарної допомоги цивільному населенню в умовах повномасштабного російського вторгнення. Керуючись фундаментальними принципами Міжнародного руху, Червоний Хрест зосередив свої зусилля на підтримці найбільш вразливих верств населення.

Завдяки тісній співпраці з міжнародними організаціями та національними товариствами Червоного Хреста, українське Товариство мобілізувало значні ресурси для реалізації широкого спектру гуманітарних програм. Серед ключових напрямків діяльності – надання продовольчої, медичної та іншої життєво необхідної допомоги, евакуація цивільних з гарячих точок та місць надзвичайних катастроф, допомога звільненим містам, підтримка ВПО, робота на транспортних вузлах, а також всебічна підтримка державних установ та служб.

Загалом, Український Червоний Хрест докладає величезних зусиль та відіграє провідну роль у подоланні гуманітарної кризи, спричиненої війною в Україні, забезпечуючи підтримку цивільного населення у співпраці з державними органами та міжнародними організаціями.

Список використаних джерел

1. Blogs International Committee of the Red Cross. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2022/06/Fundamental-principles-UKR.pdf>
2. Міжнародне співробітництво. Товариство Червоного Хреста України. URL: <https://redcross.org.ua/about-urcs/international-partnership/>
3. Реагування на війну. Товариство Червоного Хреста України. URL: <https://redcross.org.ua/response-to-war-in-ukraine/>

Ключові слова: вразливі категорії осіб, внутрішньо переміщені особи, Товариство Червоного Хреста України, міжнародна співпраця, гуманітарна допомога, маломобільні особи, деокупація, евакуація.

Keywords: vulnerable categories of persons, internally displaced persons, Ukrainian Red Cross Society, international cooperation, humanitarian aid, persons with limited mobility, de-occupation, evacuation.

Невара Лілія Михайлівна

*торговельно-економічний університет,
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

Проніна Наталія Ігорівна

*Державний торговельно-економічний університет,
студентка факультету міжнародної торгівлі та права*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Збройні конфлікти завдають невинуватної шкоди не тільки дорослим, але й найбільш беззахисному населенню – дітям. За даними ЮНІСЕФ, понад 250 мільйонів дітей проживають у країнах, де тривають війни, та піддаються серйозним порушенням прав людини. Міжнародне право має захищати права дітей в умовах конфлікту, але існують серйозні проблеми, що перешкоджають його ефективності.

Через агресивну війну росії проти України ми можемо на власні очі спостерігати злочини, які коїть держава-агресорка проти дітей. Сьогодні ми щодня спостерігаємо, як попри існування міжнародно-правового механізму захисту прав дитини як на універсальному, так і на регіональному рівні, проблема захисту дітей від міжнародних злочинів залишається досі гострою та не вирішеною. Вона вимагає ретельного дослідження з метою виявлення прогалин у міжнародно-правовому забезпеченні захисту прав дитини, причин неналежної ефективності правозахисного механізму та їх усунення.

До системи міжнародного права захисту прав дітей прийнято відносити такі документи, які, по-перше, розглядають дітей як особливу групу населення, що володіє характерними правами та потребами, та вимагають додаткової уваги з боку міжнародної спільноти з причин особливої вразливості. Стаття 77 Додаткового протоколу до Женевської конвенції [1] зазначає, що «діти користуються особливою повагою, і їм забезпечується захист від будь-якого роду непристойних посягань. Сторони, що перебувають у конфлікті, забезпечують захист і допомогу, які їм потрібні з огляду на їх вік або з будь-якої іншої причини». А по-друге, мають в собі такі юридично закріплені санкції стосовно порушника встановлених прав, які б гарантували повноцінний захист прав для дитини.

Права дитини на міжнародному рівні захищають такі міжнародно-правові акти: Загальна декларація прав людини, 1948 р., Декларація прав дитини, 1959 р., Конвенція ООН про права дитини, 1989 р. тощо. Незважаючи на те, що у своєму змісті вони встановлюють певні норми та стандарти умов життя для дітей, проблема можливості дитини користуватися своїми правами досі існує [2, с. 295]. Однією з причин відсутності доступу до користування своїми правами є те, що існують певні складнощі у визначенні порушника. Хто саме буде нести відповідальність за скоєний злочин, яке покарання буде доцільно до нього застосувати та найголовніше, яким чином притягнути злочинця до покарання?

Проблема захисту прав дитини вимагає наявності як на універсальному так і на регіональних рівнях відповідних судових органів та міжнародних організацій, які б здійснювали моніторинг поточних ситуацій та здійснювали контроль за дотриманням гарантій. І такі органи є, до них належать Міжнародний Кримінальний суд, Міжнародний Суд ООН, Комітет з прав дитини, Європейський суд з прав людини, Європейська комісія з прав людини. Проте, практика показує на недостатність вже існуючих механізмів захисту.

Нинішня ситуація в Україні в цілому, коли під час щоденних обстрілів гинуть сім'ї з дітьми та особливо жорстокі звірства, які чинила російська армія в Маріуполі та Бучі, ясно дали зрозуміти, що під час активної фази воєнних дій жоден з існуючих міжнародно-правових актів, жоден орган та організація не здатні попередити або зупинити вчинення злочину по відношенню до дітей з боку агресора. А з плином часу, втрачаються і докази, що в свою чергу унеможлиблює проведення подальших розслідувань належним чином.

Декларація про захист прав жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів 1974 р. [3] регламентує обов'язковий доступ до першочергово-необхідних речей людської діяльності, а саме: наявність їжі, даху та медичної допомоги для жінок та дітей, що опинилися в умовах збройних конфліктів або ті, що проживають на окупованих територіях. Вказані права були порушені багаторазово державою-агресоркою протягом триваючого збройного конфлікту в Україні.

Також варто зауважити, що вищезгадані прогалини у міжнародно-правовій базі стосуються лише явних проявів агресії по відношенню до дітей. Потерпання дітей від психологічних та ментальних проблем, які часто залишаються без належної уваги і можуть мати довготривалі наслідки не тільки під час знаходження дитини безпосередньо на території ведення воєнних дій є також дуже частими наслідками збройної агресії.

Міжнародно-правовий захист прав дітей в умовах війни стикається з численними проблемами, що ускладнюють його ефективність. Для вирішення цих проблем необхідно посилення міжнародного співробітництва, підвищення уваги до проблем дітей в умо-

вах збройного конфлікту та забезпечення реальної реалізації міжнародних норм захисту прав дітей [4].

Таким чином, можемо надати наступні рекомендації для поліпшення ефективності міжнародно-правового захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту. В першу чергу – посилення міжнародного контролю. Важливо забезпечити ефективний міжнародний контроль за виконанням міжнародних норм захисту прав дітей у воюючих країнах. Це може включати проведення міжнародних розслідувань порушень прав людини та вжиття санкцій у випадках систематичних порушень, а також розробку дієвого механізму притягнення порушників до відповідальності. Видані МКС ордери на арешт Путіна та Львової-Білової через незаконну депортацію українських дітей підтверджують дієвість міжнародного права та настання відповідальності за міжнародні злочини. Але потрібно зважувати, що це довготривалий процес.

По-друге, забезпечення доступу до гуманітарної допомоги. Міжнародні гуманітарні організації повинні мати необмежений доступ до зон конфлікту для надання гуманітарної допомоги, зокрема, медичної, харчової та психологічної допомоги дітям. Досить важливо є забезпечити широку обізнаність про права дітей в умовах війни серед населення, включаючи батьків, педагогічний персонал та представників влади. Це може сприяти зменшенню порушень прав дітей та підвищенню їхньої захищеності. Нагальною проблемою є підтримка психосоціального благополуччя. Діти, які потрапили в умови війни, часто потребують психологічної підтримки та реабілітації. Важливо забезпечити їм доступ до таких послуг для підтримки їхнього психосоціального благополуччя.

Отже, ефективний захист прав дітей в умовах збройного конфлікту вимагає комплексного підходу та співпраці на міжнародному рівні. Тільки шляхом спільних зусиль ми зможемо забезпечити безпеку та добробут дітей у найбільш вразливих умовах.

Список використаних джерел

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) : міжнар. док. від 08.06.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
2. Клапоушак Д. Щодо міжнародно-правового захисту цивільного населення під час збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2023. Вип. 77, ч. 2. С. 294–298.
3. Декларація ООН про захист жінок і дітей при надзвичайних обставинах та під час збройних конфліктів : від 14.12.1974 р. URL: https://zakon.cc/law/document/read/995_317
4. Захист дітей в умовах збройного конфлікту у міжнародному праві. URL: <https://warchildhood.org/ua/children-and-armed-conflict-legal-framework/> (дата звернення: 10.03.2024).

Ключові слова: збройний конфлікт, права дитини, вразлива категорія, злочин, міжнародно-правовий захист, санкції, благополуччя.

Keywords: armed conflict, children's rights, vulnerable groups, crime, international legal protection, sanctions, welfare.